

Μνήμων

Τόμ. 12 (1989)

Ο ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΛΗΡΕΞΟΥΣΙΩΝ ΣΤΙΣ
ΕΘΝΟΣΥΝΕΛΕΥΣΕΙΣ 1821-1832

ΤΟΝΙΑ ΚΙΟΥΣΟΠΟΥΛΟΥ

doi: [10.12681/mnimon.442](https://doi.org/10.12681/mnimon.442)

Βιβλιογραφική αναφορά:

ΚΙΟΥΣΟΠΟΥΛΟΥ Τ. (1989). Ο ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΛΗΡΕΞΟΥΣΙΩΝ ΣΤΙΣ ΕΘΝΟΣΥΝΕΛΕΥΣΕΙΣ 1821-1832. *Μνήμων*, 12, 265–266. <https://doi.org/10.12681/mnimon.442>

Ο ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΛΗΡΕΞΟΥΣΙΩΝ ΣΤΙΣ ΕΘΝΟΣΥΝΕΛΕΥΣΕΙΣ 1821-1832

Τò 1986 εκδόθηκε από τὴ Βουλὴ τῶν Ἑλλήνων (Διεύθυνση Διοικητικοῦ, Τμῆμα Μητρώου Βουλευτῶν) τὸ *Μητρώο Πληρεξουσίων, Γερουσιαστῶν καὶ Βουλευτῶν 1822-1935*¹.

Ὁ τόμος χωρίζεται σὲ τέσσερα μέρη, τὸ καθένα ἀπὸ τὰ ὁποῖα περιλαμβάνει ἀντίστοιχα τοὺς πληρεξουσίους καὶ βουλευτὲς τῶν περιόδων 1822-1844, 1844-1862, 1862-1910 καὶ 1910-1935. Οἱ πηγές πού χρησιμοποιήθηκαν γιὰ τὴν συγκρότηση τοῦ *Μητρώου*, σύμφωνα μὲ τὸν ἀνυπόγραφο πρόλόγό του, ἦσαν τὰ *Ἀρχεῖα τῆς Ἑλληνικῆς Παλιγγενεσίας (ΑΕΠ)*, τὰ δελτία ἀσφαλίσεως βουλευτῶν, τὰ ἐπίσημα *Πρακτικά* καὶ ἡ *Ἐφημερίδα* τῆς Βουλῆς.

Ἡ εἶδηση τῆς ἔκδοσης τοῦ τόμου αὐτοῦ θὰ πρέπει νὰ χαιρετίστηκε εὐλόγως μὲ ιδιαίτερη ἱκανοποίηση ἀπὸ τοὺς ἐρευνητὲς τῶν συναφῶν θεμάτων. Ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς ἤμουν καὶ ἐγὼ σὲ μιὰ ἐποχῇ, ὅπου προσπαθοῦσα νὰ καταρτίσω καὶ κυρίως νὰ ἐπαληθεύσω τὸν πλήρη κατάλογο τῶν μελῶν τοῦ πολιτικοῦ προσωπικοῦ στὴν Ἑλλάδα τὰ χρόνια 1821-1832. Θεώρησα ὅτι μὲ μιὰ ἔγκυρη καταγραφή τῶν ὀνομάτων θὰ ἔφθανα ἀσφαλέστερα στὸν στόχο μου, τουλάχιστον ὡς πρὸς τὰ μέλη τῶν πρώτων Ἐθνοσυνελεύσεων, τὰ ὁποῖα καὶ περισσότερα ἦσαν ἀναλογικὰ καὶ τὰ μεγαλύτερα προβλήματα ταύτισης καὶ ἐπαλήθευσης δημιουργοῦσαν.

Ἡ ἀπογοήτευση πού δοκίμασα στὸ πρῶτο ξεφύλλισμα τοῦ τόμου μεταβλήθηκε σὲ ὀργή, ὅταν διαπίστωσα ὅτι ὄχι μόνον δὲν μὲ βοηθοῦσε νὰ λύσω κανένα ἀπὸ τὰ προβλήματα πού ἀντιμετώπιζα, ἀλλὰ ἀντίθετα ἔπρεπε νὰ εἶμαι ιδιαίτερα προσεκτικὴ γιὰ νὰ μὴν παρασυρθῶ καὶ περιλάβω στὸν δικό μου κατάλογο ὅσα λάθη περιεῖχε τὸ *Μητρώο*.

Ἀπὸ τὰ λάθη αὐτά, ἄλλα προέρχονται ἀπὸ τὶς ἴδιες τὶς πηγές καὶ ἄλλα εἶναι ἀποτέλεσμα προχειρότητας. Ἀφῆνω κατὰ μέρος τὶς περιπτώσεις ἐκεῖνες, ὅπου τὸ ἴδιο πρόσωπο περνάει μὲ διαφορετικὰ ὀνόματα μέσα στὸν κατάλογο τῶν μελῶν μιᾶς Ἐθνοσυνέλευσης. Τὸ γεγονός αὐτὸ μέσα στὸ χάος πού ἐπικρατεῖ στὸ *Μητρώο* φαίνεται ὡς τὸ μικρότερο κακό, ἂν καὶ θὰ περίμενε κανεὶς ὅτι ὁ ἐπιμελητὴς τοῦ τόμου θὰ ἐλάμβανε ὑπόψη του τὴν ἰδιάζουσα — ἢ πάντως διαφορετικὴ ἀπὸ σήμερα — ὀνοματοθεσία τῆς ἐποχῆς καὶ ὅτι θὰ προσπαθοῦσε νὰ ταυτίσει ὀρισμένα πρόσωπα.

Ὡστόσο, ἄλλα λάθη δὲν χρειάζονταν εἰδικὲς ἱστορικὲς γνώσεις γιὰ νὰ ἀποφευχθοῦν. Γιὰ παράδειγμα, τὸ νὰ ὑπονοιαστῆ ὁ ἐπιμελητὴς τοῦ τόμου ὅτι ὁ Γεώργιος Καναβός, μέλος τῆς Β' Ἐθνοσυνέλευσης (ἀρ. 90), εἶναι τὸ ἴδιο πρόσωπο μὲ τὸν Γεωργάκη Καναβό, μέλος τῆς ἴδιας Ἐθνοσυνέλευσης (ἀρ. 91), θὰ ἀπαιτοῦσε μόνον κοινὸ νοῦν. Ὅπως ἐπίσης στοιχειώδης προσοχὴ ἦταν ἀπαραίτητη γιὰ νὰ παρατηρήσει ὅτι μερικὰ πρόσωπα ἐμφανί-

1. Στὴν ἴδια σειρά ἔχει ἐκδοθεῖ ἤδη τὸ *Μητρώον γερουσιαστῶν ἐτῶν 1929-1935 καὶ βουλευτῶν ἀπὸ τῆς Γ' Ἀναθεωρητικῆς Βουλῆς 1935 μέχρι τῆς Ε' Ἀναθεωρητικῆς Βουλῆς 1974*, Ἀθήνα 1977.

ζονται ως μέλη της ίδιας τουλάχιστον Ἐθνοσυνέλευσης με ὀνόματα ἐλαφρῶς παραλλαγμένα κάθε φορά καὶ νὰ μὴν καταλογογραφῆσαι στὴν Β' Ἐθνοσυνέλευση με ἄλλον αὐξοντα ἀριθμὸ καὶ τὸν Παναγιώτη Κονδύλη καὶ τὸν Παναγιώτη Κοντύλη.

Τέλος, ὀρισμένα λάθη γίνονται ἐπικίνδυνα γιὰ τὸν ἐρευνητὴ ποὺ θὰ θελήσει νὰ χρησιμοποιήσῃ τὸ *Μητρώο* χωρὶς νὰ τὸ διασταυρώσῃ με τὶς πηγές. Ἄλλιως, δὲν θὰ εἶναι σὲ θέση νὰ προσέξῃ ὅτι ὁ Ἄρτης Πορφύριος, ποὺ ταξινομεῖται στὸ γράμμα Α, δὲν εἶναι ἄλλος ἀπὸ τὸν Πορφύριο, μητροπολίτη Ἄρτης!

Ἄνάλογα παρακινδυνευμένη εἶναι καὶ ἡ ἀβασάνιστη χρησιμοποίηση τοῦ συνολικοῦ ἀριθμοῦ τῶν πληρεξουσίων ποὺ δίνει τὸ *Μητρώο* γιὰ καθεμιά Ἐθνοσυνέλευση με δεδομένες τὶς ἀβλεψίες ποὺ ἐπισημάνθηκαν προηγουμένως καὶ τὸ γεγονός ὅτι πολλές φορές τὸ ἴδιο ὀνοματεπώνυμο ταξινομεῖται με βάση καὶ τὸ ἀρχικὸ γράμμα τοῦ μικροῦ ὀνόματος καὶ τὸ ἀρχικὸ τοῦ ἐπωνύμου, παίρνοντας ἔτσι δύο διαφορετικοὺς αὐξοντες ἀριθμούς. Κραυγαλέο παράδειγμα πάλι ἡ Β' Ἐθνοσυνέλευση, ὅπου στὸν ἀλφαβητικὸ κατάλογο δίνεται ὁ ἀριθμὸς 271 πληρεξουσίων, στὸν κατάλογο τῶν πληρεξουσίων κατὰ περιοχὲς (πιστὰ ἀντιγραμμένο ἀπὸ τὰ *ΑΕΠ*) δίνεται ὁ ἀριθμὸς 348 (!), ἐνῶ ὁ ἀριθμὸς τῶν συμμετασχόντων στὴν συγκεκριμένη Ἐθνοσυνέλευση, ὅπως προκύπτει ἀν' ἐξακαθριστοῦν οἱ παρατιθέμενοι κατάλογοι —ἀλλὰ καὶ σύμφωνα με τὴν μαρτυρία τοῦ Ν. Δραγούμη— εἶναι 265.

Εἶναι προφανές ὅτι ὁ ἐπιμελητὴς τοῦ τόμου —τοῦ ὁποῖου, σημειωτέον, δὲν ἀναφέρεται πούθεν τὸ ὄνομα — ἀντέγραψε μηχανικὰ, ἂν καὶ ὁμολογουμένως εὐσυνείδητα, τὰ *ΑΕΠ*, με τὸν ἴδιο τρόπο ποὺ θὰ ἀντέγραφε τὸν τηλεφωνικὸν κατάλογο, περιορίζοντας τὴν δική του πρωτότυπη ἐργασία στὴν ἀλφαβητικὴ ταξινόμηση καὶ τὴν ἀρίθμηση τῶν ὀνομάτων. Στὰ *ΑΕΠ*, ἐκδιδόμενα ἀπὸ τὸ 1971, καὶ πιὸ συστηματικὰ στὸ ἔργο τοῦ Α. Ζ. Μάμουκα, ὁ ἐνδιαφερόμενος μπορεῖ νὰ βρεῖ τὰ ὀνόματα τῶν πληρεξουσίων στίς Ἐθνοσυνελεύσεις στὴν γραφὴ με τὴν ὁποία τὰ παρέδωσε ὁ σύγχρονός τους γραμματικὸς. Ἐτσι, μία τρίτη, πανομοιότυπη, δημοσίευση τῶν ἰδίων ὀνομάτων, ὅπως ἐπιχειρεῖται στὸ *Μητρώο*, δὲν εἶχε, κατὰ τὴν γνώμη μου, κανένα νόημα. Ἀντίθετα, θὰ ἦταν ἐξαιρετικὰ χρήσιμη καὶ χρηστικὴ μία «ὑπομνηματισμένη» ἔκδοση τῶν καταλόγων ποὺ περιέχονται στὰ *ΑΕΠ*, ὥστε καὶ νὰ διευκολύνεται στὴν ἐπίλυση ὀρισμένων προβλημάτων ὁ ἐρευνητὴς καὶ συγχρόνως νὰ «ὑποψιάζεται» κάποια ἄλλα.

Πάντως, ἂν καὶ τὰ ὑπόλοιπα μέρη τοῦ τόμου συντάχθηκαν με τὴν ἴδια προχειρότητα με τὴν ὁποία συντάχθηκε τὸ πρῶτο μέρος —πράγμα ποὺ ἐγὼ τουλάχιστον δὲν μπορῶ νὰ ἐλέγξω— τὸ μόνο ποὺ θὰ εὐχόταν κανεὶς θὰ ἦταν νὰ μὴν ὑποπέσει στὴν ἀντίληψη πολλῶν ἐρευνητῶν αὐτὸ τὸ *Μητρώο*. Ἄν ὄχι γιὰ ἄλλο λόγο, ἴσα-ἴσα γιὰ νὰ μὴ δυσκολεῖται κι ἄλλο τὴν οὕτως ἢ ἄλλως δύσκολη ζωὴ τους.

TONIA ΚΙΟΥΣΟΠΟΥΛΟΥ